

**≡ Eesti
≡ Kontsert**

Vanemuise sümfooniaorkestri kevadkontsert

teatri peatoetaja

 **Eesti
Kontsert**

admirals

hooaja peatoetaja

Vanemuise sümfooniaorkestri kevadkontsert

SOLIST **SIGNE SÖMER** (KLARNET)
VANEMUISE SÜMFOONIAORKESTER
DIRIGENT **ATVARIS LAKSTIGALA** (LÄTI)

Arturs Maskats (*1957)
„Tango” (2002)

Ardo Ran Varres (*1974)
Klarnetikontsert „Kahe tu(u)le vahel” (2021) – esiettekanne!
- *Con smania*
- *Con calma*
- *Guerresco*

Nikolai Rimski-Korsakov (1844–1908)
Sümfooniline süit „Šeherezade” op. 35 (1888)
- *Largo e maestoso* – *Allegro non troppo* – *Tranquillo*
- *Lento* – *Andantino* – *Allegro molto*
- *Andantino quasi allegretto*
- *Allegro molto*

4. MÄRTSIL KELL 19 VANEMUISE KONTSERDIMAJAS

EESTI KONTSERDI JA VANEMUISE TEATRI KOOSTÖÖPROJEKT

Signe Sõmer

kuulub puhkpillikvintetti Reval Wind ja puhkpilliansamblisse Oslo Kammerakademi ning töötab alates 2019. aastast Norra Rahvusooperis klarnetirühma abikontsertmeistrina. Sõmer omandas bakalaureusekraadi Sibeliuse Akadeemias (2013) Harri Mäki juhendamisel ning magistrikraadi Los Angeleses Colburni konservatooriumis (2016) Yehuda Giladi juhendamisel. Ta on vabariikliku puhk- ja löökpillimängijate konkursi laureaat (2012) ning Bratislavas toimunud üleeuroopalise konkursi „New Talent” poolfinalist (2012). Solistina on ta esinenud Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri, Tallinna Muusikakeskkooli sümfooniaorkestri, Tallinna Kammerorkestri ja Colburni Sümfooniaorkestri ees. 2016. aastal töötas ta klarnetirühma külaliskontsertmeistrina Uus-Meremaal Aucklandi Filharmoonia orkestris ning oli aastatel 2017–2019 Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri klarnetirühma kontsertmeister. Lisaks on Sõmer osalenud ka teiste orkestrite töös: Helsingi Linnaorkester, Soome Rahvusooperi orkester, Eesti Festivaliorkester, Põhjamaade Sümfooniaorkester jt, ning külaliskontsertmeistrina Norra Ringhäälingu Orkestris.

Atvars Lakstīgala oli aastatel 2010–2017

Liepāja sümfooniaorkestri peadirigent ning alates aastast 2009 Läti Rahvusooperi külalisdirigent. Lakstīgala õppis Läti Muusikaakadeemias ja Berliini Kunstiülikoolis. Ta töötas aastatel 1997–2010 metsasarvemängijana, esinedes nii solisti kui kammer- ja orkestrimuusikuna. Liepāja sümfooniaorkestriga tõi ta välja mitmete läti ja rahvusvaheliste heliloojate teoseid, juhatas kontserte üle Läti ning käis ka Aasias ja Euroopas ringreisidel. Läti Rahvusooperis on Lakstīgala välja toonud ooperid „La Traviata“, „Maskiball“, „Macbeth“, „Tosca“, „Mihhail ja Mihhail mängivad malet“ jt, samuti balletid „Giselle“, „Kameeliadaam“ jt. Lakstīgala juhatas prestiižset Sigulda rahvusvahelist ooperifestivali ning on juhatanud kontserte ka Eestis, Itaalias, Türgis, Saksamaal, Šveitsis ja mujal. 2021. aasta juulis tegi ta debüüdi Iisraelis Puccini ooperi „La Boheme“ muusikalise juhina. Lakstīgala on võitnud mitmeid rahvusvahelisi konkursse, on olnud korduvalt nomineeritud Läti suurimale muusikaauhinnaile ning võitnud sama auhinna aastal 2010 parima debüüdi eest ja aastal 2017 aasta parima kontserdi eest.

1957. aastal Valmieras sündinud **Arturs Maskats** omandas komponistidiplomi Läti Riiklikus Konservatooriumis Valentins Utkinsi klassis, pälvides juba õpingute ajal peapremia üleliidulisel noorte heliloojate festivalil Jerevanis (1981). Kooli lõpetamise järel sai tema loomingulise elu keskmeks teater: ta tegutses aastail 1982–1997 Dailesi teatri muusikajuhina ja 1996–2013 Läti Rahvusooperi kunstilise juhina ning lõi muusikat ligi sajale teatrilavastusele. Maskats on olnud ametis ka Läti Heliloojate Liidu esimehena (1993–1996) ning õpetab käesoleval ajal heliloomingut Jāzeps Vītolsi nimelises Läti Muusikaakadeemias.

Maskats usub, et kuulajat kõnetab eelkõige ilus muusika: „Helilooja ei komponeeri ju iseendale ega mõnele üksikule kaasaegsele. 20. sajandi teine pool oli destrukttiivne. 21. sajandil peame minema vastupidises suunas [...] Olen optimist. Ilu päästab maailma.“ Tema loomingus, mis hõlmab orkestri- ja kammerteoseid, üht ooperit, koori- ja soololaule ning filmipartituure, peegeldub lai stiilide amplituud ja autori suur kujutlusvõime. Tsiteerides Albert Einsteini on Maskats täheldanud: „Mul pole erilisi andeid, kuid mul on tohutu uudishimu.“

Suurima rahvusvahelise edu on toonud talle orkestrioopus „**Tango**“ (2002), mis valiti 2003. aastal mainekal kompositsioonikonkursil „Masterprize“ enam kui tuhande võistlustöö seast kuue parima sekka ning toodi ettekandele finaalkontserdil Londonis.

„Tangod on kõlanud kõrtsides, kesköötledes linnatänavatel, suurimates teatrites, kuulsaimates kontserdimajades. Neid on kirjutanud Stravinski, Ravel, Šostakovitš, lätlane Jānis Medīņš ja 20. sajandi tangoklassik Ástor Piazzolla. Tahtsin ühendada kõik need tango eripalgelised tahud üheks dramaatiliseks jutustuseks sümfooniaorkestrile. Ravel tegi 20. sajandi alguses midagi sarnast valsiga. Tango sisaldab kõike – teatrit, kino, tantsu. Ühesõnaga – see on elu ise.“

– Arturs Maskats

Ardo Ran Varres

ühendab endas muusiku, näitleja, helilooja, helirežissööri ja muusikalise kujundaja rollid. Ta on lõpetanud Tallinna Muusikakeskkooli klarneti erialal Hans Suurvälja juhendamisel (1992) ja näitlejana Eesti Muusikaakadeemia kõrgema lavakunstikooli Kalju Komissarovi käe all (1996). 2011. aastal omandas ta magistrikraadi kompositsiooni erialal Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias, juhendajaks Helena Tulve.

Aastatel 1996–2001 töötas Varres näitlejana Rakvere Teatris ning 2001–2003 Eesti Draamateatris; viimases oli ta aastail 2003–2011 muusikaala juhataja. Dramaturgia tundmine ja selle oskuslik helide keelde tõlkimine on üks tema tugevamaid külgi heliloojana. Ta on kirjutanud originaalmuusikat kümnetele sõnalavastustele, dokumentaal- ja mängufilmidele. Tunnustust on toonud talle nüüdistantsulavastuste jaoks kirjutatud helilooming. Varrese käekiri on laia ampluaaga, meeldejäävatest meloodiatest eksperimentaalsete heliväljadeni. Lisaks levinud instrumentidele kirjutatud muusikale kasutab ta muusikalise algmaterjalina kõikvõimalikke helisalvestisi loodusest ja tehiskeskkonnast, töödeldes neid arvutiga. Kujundusmuusika kõrval on tema loomingus koht ka kontsertteostel, peamiselt erinevatele kammerkoosseisudele.

29. oktoobril 2020 toimus Tartu Jaani kirikus Varrese autorikontsert. 2021. aastal kanti ette Eesti Muusika Päevade raames tema uue tsükli „13 pala kahele klaverile Eesti runoviisidel“ esimene pool. Käesoleva aasta 29. aprillil on Tartus esiettekandele tulemas kooriteos „Suur maalritöö“, mida esitab kammerkoor Kolm Lindu ning 6. mail esietendub Vanemuise väikeses majas ooper „Põrgupõhja uus Vanapagan“.

Oma värsket **klarnetikontserti „Kahe tu(u)le vahel“** kommenteerib Varres nii:

„Teose pealkiri viitab kahe tuule või tule vahel viibimisele, mis minu meelest on sümptomaatiline meie tänasele päevale. Vastandlikku informatsiooni on pea kõige kohta. Polariseerumine toimub kõikmõeldavates küsimustes. Kui sa aga poolt ei taha valida, siis valitakse see sinu eest. Nõnda ongi kontserdi esimene ja kolmas osa kui kaks vastandjõudu: naiivsus ja agressiivsus, mis

otsivad teineteise poole teed. Keskmine osa püüab leida n-ö kolmanda tee võimalust, vaadates sügavamalt endasse. Solist on lisaks eelnimetatud probleemistikule veel kõhklemas ka oma „minahääle“ veenvuses, mis väljendub kahe erineva pilli vaheldumises solistipartiis (*in B^b* ja *in E^b*klarnetid).

Kontserdi kirjutamise idee tekkis mul 2020. aastal, mil olin just valmis saanud täiemahulise ooperi „Põrgupõhja uus Vanapagan“ partituuri Vanemuise lavastuse jaoks. Siin on mitmeid viiteid ooperile ja selle orkestratsioonile, näiteks keskmises osas kasutan vastandliikumises sama helirida, mida ooperi lõpupoole võtmestseenides. Nõnda valmiski kõigepealt kontserdi II osa ja alles seejärel need poolused (I ja III osa), mille vahel mõtteline peategelane on sunnitud viibima.

Pühendan selle teose klarnetist Signe Sõmerile ja oma klarnetiõpetajale Hans Suurväljale. Hans Suurväli (1933–2004) oli silmapaistev klarnetist ja pedagoog Tallinna Muusikakeskkoolis. Karm, nõudlik ning väga pühendunud, nii teda mäletan. Paljud kartsid teda just kareda „väliskoore“ pärast, aga sisimas oli tegu sooja ja hooliva inimesega. Minu isa, kes enne sõda mängis muuhulgas ka saksofoni, soovis, et õpiksin seda pilli. Kuna TMKK-s saksofoni ei õpetatud, siis sai valitud paralleelinstrument klarnet. Mäletan, kuidas isaga vaatasime üht USA filmi, kus Benny Goodman jämmis oma kolleegidega mõnusat klarnetisvingi. See jättis sügava mulje, selgus, et pill on lisaks klassikalise muusika kontekstile väga edukas ka n-ö rütmimuusika žanrites. Klarnet on ülimalt väljendusrikas, kiireid passaaže ja kontrastset dünaamikat võimaldav instrument. Selle tämber on eriline, mille üheks põhjuseks on pilli ülesehitusest johtuv paaritute ülemhelide võimendumine. Näiteks W. A. Mozart hindas klarnetit väga, pidades selle kõla kõige lähedasemaks inimhäälele.“

Nikolai Rimski-Korsakov

oli 16-aastane Peterburi mereväe-
kooli kadett, kui ta tutvus Mili Balakireviga ja tema kaudu heliloojate grupiga „Võimas rühm“,
kelle eesmärgiks oli edendada vene muusikat Glinka vaimus. Kümme aastat hiljem kutsuti
omanäolise heliloominguga silma paistnud Rimski-Korsakov kompositsiooni- ja orkestrat-
siooni õppejõuks Peterburi konservatooriumisse, kuigi iseõppijast muusik on möönnud, et
tollal „polnud ta suuteline harmoniseerima koraali, ei teadnud midagi rangest fuugast ega osa-
nud nimetada isegi akorde ega intervalle“. Püües käia sammu võrra oma õpilastest ees, kujunes
Rimski-Korsakovist üks kõigi aegade silmapaistvamaid orkestratsiooniõpetajaid, kelle käe all
said hariduse näiteks Glazunov, Prokofjev, Stravinski ja Respighi, samuti mitmed Peterburis
õppinud eesti heliloojad: Rudolf Tobias, Mart Saar, Artur Kapp jt. Rimski-Korsakovi auks kan-
nab Peterburi Konservatoorium tema nime.

Rimski-Korsakovi heliloomingusse kuulub 15 ooperit, sümfoonilist muusikat, kooriteoseid ja
klaveripalu. Helilooja suurepärase orkestritundmine tuleb kujukalt esile sümfoonilises südis
„Šeherezade“ (1888), mis pani aluse tema rahvusvahelisele tuntusele. Autori inspiratsiooni-
allikaks on idamaade kuulus muinasjutukogumik „1001 ööd“, mis koostati umbkaudu 1000.
aastal Pärsias ning tõlgiti Euroopa keeltesse 18. sajandi algul. Lugude ühenduslüliks on sultan,
kes, olles veendunud kõigi naiste truudusetuses, on töötanud tappa oma pruudi pärast pulma-
ööd. Tema viimane pruut – Šeherezade – jutustab aga öhtu saabudes sultanile muinasloo,
mille lõpp jääb lahtiseks. Sultan säästab neiu elu, et too saaks oma jutu lõpetada. Nii jätkuvad
lood 1001 ööd, kuni sultan loobub oma mõrvarlikest kavatsustest.

Helilooja andis algselt igale süidi osale pealkirja, mis põhinesid Šeherezade'i jutustustel: nii
kandis esimene osa nimetust „Meri ja Sinbadi laev“, teine osa „Lugu Kalandari printsist“, kol-
mas osa „Noor prints ja printsess“ ning neljas osa „Bagdadi festival; Meri; Laev puruneb vastu
kaljut; Lõpp“. Hiljem asendas Rimski-Korsakov pealkirjad siiski tavapärase tempotähistega,
väätes, et ei tahtnud esitada nende nelja loo üksikasjalist kirjeldust, vaid juhtida lihtsalt kuulaja

tähelepanu sarnases suunas nagu tema enda kujutlusvõime oli rännanud. Esiletõstmist väärib autori meloodiline leidlikkus; teose kohta on öeldud, et selles on minuti jooksul rohkem meeldejäävaid viise, kui paljudel heliloojatel terve tunni vältel.

„Šeherezade'i“ esiettekanne toimus 1888. aasta detsembris Peterburis helilooja dirigeerimisel. Teos on pühendatud vene muusikakriitikule Vladimir Stassovile.

Evelin Kõrvits

Vanemuise sümfooniaorkester

Muusikajuht ja peadirigent Risto Joost

Orkestri kontsertmeister Kristel Eeroja-Põldoja

I viiul Yestyn David Griffith, Mari-Liis Urb, Laura Miilius-Koddanipork, Susann-Elisabeth Kisla, Maria Lepnurm, Vitalij Regensperger, Katrin Ojam, Anne Vellomäe, Helena Valpeteris

II viiul Vlad Câmpean, Liam Keneally, Sirli Laanesaar, Silja Câmpean, Zanna Toptši, Hille Niilisk-Rees, Juan José Restrepo Duarte, Triinu Tamm-Raudver

Viola Kadri Rehema, Svetlana Nukka, Hanno Mait Maadra, Teresa Järve, Darja Motovilova, Tiina Enniko

Tšello Lauri Sõõro, Enno Lepnurm, Heli Ilumets, Olga Raudonen, Marina Peleševa, Camillo Cabassi

Kontrabass Linda Viller, Aivar Eimra, Jaanus Siniväli, Jaanus Roosileht

Harf Kai Visnapuu

Klavessiin ja tšelesta Ele Sonn

Akordion Reet Laube

Flööd Kerstin Laanemets, Anete Vinkel, Heili Mägi

Oboe Anastasiia Cherniak, Maimu Kaarde

Klarnet Margus Vahemets, Tõnu Kalm, Heimo Hodanjonok

Fagott Kulvo Tamra, Johanna Tuvi, Stefan Heinrich Kerstan

Metsasarv Jürnas Rähni, Urmas Himma, Richard Tamra, Kristiina Luik

Trompet Priit Rusalepp, Marti Suvi, Viljar Lang

Tromboon Kait Tiitso, Laura Muceniece, Aivo Koddanipork

Tuuba Tanel Tamm

Löökpöök Ilja Šarapov, Adam Jeffrey, Ilmar Varjun, Alessandro Beco, Heigo Rosin, Gertrud Leopard

Orkestri lavameistrid Kalev Helmoja, Johann Jakob Jürgen

Vanemuise sümfooniaorkestri lugu

Vanemuise muusikateatrile pani aluse August Wiera, kes oli Vanemuise asjaarmastajalikul perioodil teatrijuht (1878–1903). Wiera osa Eesti lavamuusika arengus on silmapaistvam, kui võiks iseõppijalt eedalda. Tema eestvedamisel esietendus aastal 1883 Vanemuises Pius Alexander Wolffi draama „Preciosa”, millele Carl Maria von Weber oli kirjutanud ooperliku avamängu ja rea muusikanumbreid. Seda sündmust ongi hakatud pidama nii Vanemuise ja ka Eesti muusikateatri sünnipäevaks. Tänu Wiera suurele muusikaarmastusele jõudsid Vanemuise lavale nii operetid kui laulumängud. 1899. aastal jõudis Vanemuise lavale ka esimene ooper – Étienne Méhuli „Joosep Egiptuses“.

Kui Vanemuisest 1906. aastal professionaalne teater sai, keelas teatri vastne juht Karl Menning asjaarmastajalikul tasemel tehtud muusikalavastused ära. Tartu orkestri- ja kontserdielu edendamisel on aga suuri teeneid Aleksander Lättel, kes 1900. aastal asutas siin Eesti esimese sümfooniaorkestri. Pärast Lätte tagasitõmbumist jätkas tema tööd dirigent Samuel Lindpere, kelle eestvedamisel asutati 1908. aastal Vanemuise sümfooniaorkester. Esimene kontsert toimus samal aastal 7. mail. Orkester esines teatrihooaegade suvisel vaheajal aiakontsertide nime all. Kavades oli esikohal klassikaline muusika.

Veelgi suurem tõus Tartu kontserdielus sai alguse 1911. aastal koos Juhan Aaviku tulekuga Vanemuise orkestri dirigendiks. Kavas olid maailma sümfoonilise muusika tippteosed. Näiteks 1912. aasta suvel kanti ette kõik Beethoveni sümfooniad (välja arvatud üheksas) ning 1915. aastal oli orkester esinenud tervelt 95 korda. Pikka aega juhatas Vanemuise sümfooniaorkestrit Juhan Simm (peadirigent 1914–1916 ja dirigent aastatel 1916–1941). 1935. aastal sai Vanemuise teatri muusikajuhiks Eduard Tubin, kes juurutas igakuise talviste sümfooniakontsertide tava. Tänu Baltimaade ühele rikkalikumale noodikogule kujunes repertuaar erakordselt laiahaardeliseks.

Peale II Maailmasõda, kui Vanemuise maja oli hävinud, suur noodikogu tuhaks põlenud ning paljud vanemuislased Eestist lahkunud (sh dirigent Tubin), seisis Vanemuise orkestri ees Jaan Hargel (1944–1966), Raivo Kursk (1943–1949), Aleksei Dolgušin (peadirigent aastatel 1945–1951) ja Aadu Regi (1945–1951). Orkester koosnes sel perioodil väga erineva ettevalmistusega muusikutest, ent sellest hoolimata on ajalukku läinud muusikaliselt väga õnnestunud lavastusi, näiteks Tšaikovski „Padaemand“ (1946) ning Puccini „Tosca“ (1948).

1960.-1970. aastad olid õnnelikud Vanemuise teatrile tervikuna. Kaarel Irdi juhitud Vanemuine sai tuntuks terves Nõukogude Liidus, külalisesinemisi toimus palju ka välismaal. Teatri repertuaaris oli rohkelt eesti algupärandeid, Kaarel Irdi tõi muuhulgas lavale terve rea Vanemuise tellimusel valminud ning teatrilukku läinud Veljo Tormise teoseid: „Luigeland“ (1966), „Meestelaulud“ (1966), „Külavahelaulud“ (1972) ja „Naistelaulud“ (1977). Muusikatrupid ja orkestris täienes solistide koosseis, kriitika oli kiitev nii Eestis kui välisgastrollidel. Peadirigendina seisis Vanemuise orkestri ees sel perioodil Erich Kõlar (Vanemuises 1952–1999, peadirigent aastatel 1957–1980 ja 1981–1984). Dirigentidena olid pikka aega ametis Valdeko Viru (1969–1991) ja Endel Nõgene (1974–1980 dirigent, 1980–1981 peadirigent, 1987–1999 peadirigent ja muusikajuht).

Uue aastatuhande algul vahetusid peadirigendid tihti: aastatel 1999–2004 juhtis orkestri tööd Mihkel Kütson, 2004–2006 Hendrik Vestmann, 2006–2007 Toomas Vavilov, aastatel 2008–2011 taas Mihkel Kütson. 1993–2015 töötas Vanemuises dirigendina Lauri Sirp. 2011–2020 oli teatri peadirigent Paul Mägi, kelle initsiatiivil salvestas orkester teatritöö kõrvalt mitmeid sümfoonilisi teoseid, mis anti välja CD-plaatidena. Alates 2014. aastast töötavad teatris dirigentidena Martin Sildos ja Taavi Kull.

2020. aasta sügisest on teatri muusikajuht ja peadirigent Risto Joost.

ontseri
pealastaja

TALLINK

teatri
peatoetaja

ALERT

RÕÕM ELAMUSTEST

TALLINKIL ON SUUR RÕÕM OLLA
TEATER VANEMUINE SUURTOETAJA

MARTELL
COGNAC
FONDÉE EN 1715

TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA.
ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

LYDIA
HOTEL

Tõeline Tartu pärl ootab Sind!

Ülikooli 14, Tartu
www.lydia.ee

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi, et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.
Lubame hea seista fondi käekäigu eest

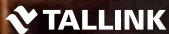
Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks. Fondi on võimalik teha annetusi:
SA Tartu Kultuurkapital / Swedbank IBAN: EE092200221011379347, SWIFT: HABAEEX /
SEB Pank IBAN: EE251010102052050006, SWIFT: EEUHEEX
Märksõna: VANEMUISE FOND

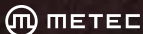
Vanemuise fond tänab:

Olga Aasav, Andrus Ansip, Mart Avarmaa, Alar Kroodo, Kalev Kase, Mati Kermas, Eero Timmermann,
Tartu linn, Vanemuise advendikontserdil annetajad

Teatri peatoetaja

Aasta toetaja

Koostööpartner

Suvekontserdi peatoetaja

Ametlik hotellipartner Tartus

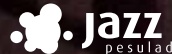
KULTUURIMINISTEERIUM

Eesti Kontserdi toetajad:

Hooaja autopartner

Mercedes-Benz

Flandria sümfooniaorkester

Nils Mönkemeyer vioola
Dirigent **Kristiina Poska**

Symfonieorkest Vlaanderen/Belgia

Krigul (esiettekanne), Walton, Beethoven

R 1. APRILL 19.00
Vanemuise kontserdimaja

 Eesti
 Kontsert

vanemuine.ee

eestikontsert.ee